
**PROF. DR. GIANCARLO MILANESI
U ZAGREBU I RIJECI**

Početakom svibnja posjetio je Zagreb i Rijeku poznati sociolog religije i odgoja dr. Gian-

carlo Milanesi, svećenik salezijanac, profesor na Fakultetu odgojnih znanosti pri Salezijanskom papinskom sveučilištu u Rimu. U Zagrebu je imao susret s 45 bivših hrvatskih studenata Fakulteta odgojnih znanosti. Održao je 6. i 7. svibnja predavanje njima i grupi pastoralnih radnika u Zagrebu i Rijeci.

Giancarlo Milanesi poznat je po svojim znanstvenim radovima izvan granica Italije napose po istraživanjima među mladima: *Danas vjeruju ovako, Mladi i rad, Mladi i sport, Odgoj za nenasilje* itd. Napisao je također nekoliko zapaženih teoretskih studija iz područja sociologije religije i sociologije odgoja koji su vezani uz problematiku mladih. Za vrijeme njegovog boravka u Zagrebu zamolili smo za razgovor koji je vezan uz njegovo istraživanje i mlade danas.

Pavao Crnjac: Vi se duže vremena bavite istraživanjima među mladima. Tko su za vas mladi danas?

Milanesi: Općenito govoreći za mene su mladi one osobe koje žive iskustvo ovisnosti što je tipično za dob između dostignutog puberteta i socijalne zrelosti, tj. stjecanja zanimanja, osnivanja obitelji i sudjelovanja u društvu. Razdoblje između te dvije zrelosti, biološke i društvene, za mene je mladost. A taj period može biti više manje dug, više manje težak i pun problema ovisno od tipa mladih i od društva u kojemu žive. Studenti imaju kompliciraniju mladost od mladih radnika, žene žive anticipiranu mladost. Tu spominjem razlike između mladih u razvijenim zemljama i onih koji žive u zemljama u razvoju. U zemljama čije je društvo razvijenije sa sociološkog i industrijskog stajališta, mladost postaje veoma težak problem. Koliko je društvo jednostavnije, toliko je i jednostavnije razdoblje koje mi nazivamo mladost.

P.C.: Zašto se vi kao svećenik bavite istraživanjima među mladima?

Milanesi: Kao salezijanac radim s mladima dugo godina u svojim istraživanjima: postavljam im pitanja, razgovaram s njima, šalim se. Od mladih sam dobio izravno informacije o njihovim problemima i o njihovom identitetu. Koristim te informacije da govorim mladima. Mislim da ima velika podudarnost između onoga što govorim o njima i onoga što oni misle o sebi.

P.C.: Koje ste probleme najviše istraživali među mladima?

Milanesi: Najviše sam istraživao religioznost mladih. Zatim sam vodio jedno istraživanje o vjeronauku u srednjim školama i što mladi misle o tom predmetu. Posebno su bila zanimljiva dva istraživanja o profesionalnoj formaciji mladih i o njihovom slobodnom vremenu, napose o mladima i sportu. U zadnje vrijeme bavim se istraživanjem devijantnosti kod mladih.

P.C.: U tim istraživanjima do kojih ste spoznaja došli o mladima?

Milanesi: Neke spoznaje su općeg značenja koje iznosi i znanstvena literatura o mladima. A ta je danas veoma obilna. Mogu se izvući neke opće kategorije za tumačenje odnosno za shvaćanje mladih. Navodim dotične kategorije a među njima na prvom mjestu kategoriju rubnosti. Mladi su u mnogim zemljama pogodeni prjetnjom potiskivanja na rub društva. Zatim kategorija *fragmentarnosti* prema kojoj se mladi osjećaju podijeljeni i izolirani jedni od drugih i nesposobni su živjeti samostalno svoj vlastiti život. Dakle, postoji podjeljenost između samih mladih i podjeljenost u njima samima. Nadalje mladi ove generacije imaju veliki smisao za *pragmatizam*, tj. ne vjeruju u velike utopije ni u velike ideologije već traže da prodube veoma male teme, što konkretnije projekte. A ti projekti imaju uglavnom za objekt individualne interese, subjektivnost mladih: na primjer, imaju pred sobom problem identiteta, problem samostvaranja, problem dostojanstva osobe, problem međusobnih odnosa, emotivnost i sl. A temeljna je tema među mladima borba za bolju kvalitetu života. Ta tema obuzima mnoge mlade u mirovnim pokretima, u grupama koje se bore protiv zagađenosti okoliša, u religioznim grupama, zatim u grupama koje se zanimaju za pitanja smisla života.

P.C.: Koji je stav mladih prema vrednotama koje predlaže Evanđelje?

Milanesi: Mišljenja sam, nakon svojih istraživanja, da veliki dio mladih u zapadnim zemljama ne posjeduje isključivu i stalnu pažnju prema religioznim pitanjima. U njima ima mnogo površnosti i indiferentizma. Za jednu većinu mladih religiozni problemi se doživljavaju kao nešto što je jako daleko. A opet postoji jedna manjina koja se jako zanima za religiozne probleme iako je to zanimanje onako općenito. Ima također jedna manjina koja se kreće od 6 do 10% koja je stvorila religiozni izbor. Oni su veoma osjetljivi za navještaj evanđelja i učinili su evanđelje predmetom svoga izbora. Ona

prije spomenuta velika većina simpatizira religiozni govor, Isusa i evanđelje. Smatraju da Isus i evanđelje predstavljaju ozbiljnu prisutnost u povijesti čovječanstva napose njihova etička i humana poruka. Međutim u tom iskrenom poštivanju i pažnji prema Isusu i evanđelju ne postoji u njima potražnja za vjerom u užem smislu riječi ili ne postoji htijenje da se zauzmu u vjeri za te vrednote i tu prisutnost.

P.C.: Da li je moguće među takvim mladima govoriti o kršćanskom odgoju i o katehezi?

Milanesi: Sigurno je da je moguće govoriti među njima o kršćanskom odgoju i o katehezi. Naime, postoje različiti pristupi prema tome da li je pitanje vjere kod mladih došlo do nekog stupnja zrelosti ili nije. Ima mladih koji su na svom putu dozrijevanja došli do izravnog traženja vjere. Takvima treba ponuditi bogat navještaj vjere, razrađen, odvažan i kerigmatičan. U njima je vjera već započela živjeti. Ima i onih mladih koji su veoma daleko od vjere. Takvima treba pristupiti analizirajući iskustvo života i ljudske životne probleme. Treba otkriti ono što je pozitivno i u skladu s evanđeljem, ali isto tako i one negativnosti koje su u sukobu s njima. U toj kritičkoj analizi iskustva treba otkriti stupanj njihove potražnje i smisao njihovog pitanja za vjeru. Tu se otvara prostor na kojemu nastaje potreba za Bogom; dolazi na vidjelo njihova otvorenost evanđelju i Isusovim riječima i uopće kršćanskoj poruci. Ali taj je put veoma naporan.

Po mom mišljenju kod spomenute većine mladih ne postoji isključiva religiozna potreba već postoji u njima potreba za smislom i za značenjem. Možemo to nazvati općom potrebom da se životu dade smisao. Tu kateheza ili pret-kateheza treba slijediti različite metode. Neki mladi trebaju naći sveopći religiozni odgovor na to što znači vjerovati u Boga. Drugi su tu općenitu potrebu zamijenili konkretnijom: što znači vjerovati u Isusa Krista. Neki su već izabrali Isusa Krista. Kod mladih dakle postoje različite razine osjetljivosti za ovu ili onu potrebu a isto tako i prikladan način odgovora.

P.C.: Koje su ljudske vrednote na koje se može nadovezati vjerska pouka, kateheza?

Milanesi: To su uglavnom one vrednote koje se susreću u svakodnevnom životu: a one su potreba za identitetom i potreba za samostvarenjem. Zatim je tu potreba za sudjelovanjem. Svaki mladi želi biti stvaratelj, nešto proizvesti, nešto dati. Dakle ne samo primati da

se troši nego i davati, proizvoditi, stvarati. Takvi imaju potrebu za vjerom u kojoj se samo ne troši ponašanje, tj. samo se ne nasljeđuje, ne troši se religiozna ponuda već se stvara jedan model religioznog života, stvara se religiozno iskustvo. U tom kontekstu Crkva je mjesto u kojemu mladi mogu postaviti zahtjev za vjerom i na njega mogu dobiti odgovor. Crkva je mjesto gdje se nalaze osobe koje imaju iskustvo vjere.

P.C.: Koji dojam imate o mladima u Zagrebu i u Rijeci.

Milanesi: U gradu sam susreo malo mladih i to ponajviše radi toga što ne poznam jezik kojim bi mogao izravno s njima razgovarati. Imam dojam da su mladi manje radosni a više žalosni i potišteni.

P.C.: U nas među mladima postoji veliko zanimanje za male skupine, molitvene i slične grupe. A opet postoji jedna znatna većina koja je indiferentna za instituciju bilo kojeg predznaka?

Milanesi: To je sasvim normalno jer male grupe predstavljaju elitu koja iza sebe ima dugi put religioznog iskustva. Oni imaju posebne potrebe a jedna je od njih potreba za produbljenjem vjere. Rizik je misliti da postoji samo takav tip mladih ljudi ili da se sve mlade svede na takve koji su prešli neki put dozrijevanja u vjeri, koji je precizan i zahtjevan. Na taj se način zapostavlja pastoral onih koji su udaljeni i ravnodušni. Za takve bi trebalo evanđelje premisliti, učiniti ga „siromašnijim”, uzeti mali broj bitnih elemenata i ponuditi ga početnicima na putu. Dakle, onima u kojih je pitanje za vjerom maleno, slabo, nesigurno a ponekad i bolesno. A takva je u stvari velika većina mladih danas. Navještaj vjere, teološki bogat, razrađen i dotjeran, ponuditi će se kasnije, nekom drugom zgodom.

P.C.: Oni koji dolaze na vjeronauk tvore male vjeronaučne grupe srednjoškolaca ili studenata. Oni su jedna manjina od onih koji su nekoć bili na prvoj pričesti i krizmi?

Milanesi: Mislim da je normalno što broj opada. Bilo bi za čuđenje kad bi svi nastavili. Put vjere postupno iz godine u godinu postaje zahtjevan a s time i selektivan. Mnogi se umaraju i osjećaju napor; mnogi više ne optiraju i ne žive svoju slobodu. Normalno je kad put postane zahtjevniji, sve je manje onih koji taj put slijede. To je tako uvijek bilo. Mi smo danas došli u situaciju općenito u svijetu da se ne trebamo nadati kršćanstvu masa upravo zato što

kršćanstvo ne želi biti više sociološko, već osobno i doživljeno. Koncil nas je potakao na određeno produbljenje sadržaja vjere; na određene modele vjere i kršćanskog iskustva.

P.C.: Što mislite o mladima u godini mladih?

Milanesi: Moj je dojam da mladi u godini mladih ne znaju što činiti u njoj i s njome. Njih uopće ne zanima to što postoji godina mladih. Mnogi na tu godinu gledaju s dosadom i nemaju ni jedne poruke za nju. Moj je dojam da većina mladih ima samo jedno reći odraslima a to je molba da imaju odgojni stav prema njima, stav poštovanja i slobode.

P.C.: Završimo ovaj razgovor riječima koje najčešće kažete kad se rastajete s mladima.

Milanesi: Uvijek gledam izbjeći paternalističke riječi. Obično završavam razgovor s mladima tako što im upućujem pozive, na primjer: poziv da budu dosljedni, osobno zauzeti i sl. Pozivam ih da budemo zajedno, da surađujemo i djelujemo.